

Zweisprachige Bibliothek
in deutscher Sprache und in Weltsprache.

I D O
proverbaro

Heinrich Peus
Mitglied des Reichstags.

Nr.
16

Ido-Verlag H. Peus
Dessau 1918

Nr.
16

IV M

Was ist Ido?

Ido heißt Abkömmling. Die Hilfssprache Ido ist ein Abkömmling der natürlichen nationalen Sprachen Europas. Ihr Wortschatz ist daher den Europäern von vornherein so bekannt, wie sie den Vokabelschatz der verschiedenen europäischen Sprachen kennen, also im allgemeinen sehr bekannt.

Die Ido-Grammatik ist ganz logisch, ganz regelmäßig und deshalb ganz einfach, in wenigen Stunden lernt man sie. Man mache den Versuch!

Ido ist eine ausgezeichnete Brücke zu den verschiedenen Hauptsprachen Europas, man kann deshalb Ido auch einfach "Europäisch" nennen. Ido lehrt darum auch über den Sinn aller Fremdwörter, was für viele wertvoll ist, denn Fremdwörter sind für jeden sprachlich nicht gebildeten Menschen eine unangenehme Erschwerung des Verständnisses besonders wissenschaftlicher Aufsätze. Wer diese Unannehmlichkeit für sich beseitigen will, der lerne Ido! Wer Ido lernt, hat den Vorteil auf jeden Fall: er lernt den Sinn aller Fremdwörter kennen. Niemand lernt daher Ido vergeblich. Das Verständnis des Sinnes der Fremdwörter bleibt ihm auf alle Fälle. Jede Viertelstunde Ido ist geistiger Gewinn.

Ido ist von schärfster Logik, es zu lernen ist ein ausgezeichnetes Mittel zur Schulung in der Logik, es gibt kein besseres. Ido ist nicht nur international, sondern überhaupt das Ideal einer Sprache.

Pro quo me editas ica Ido-proverbaro? Weshalb ich diese Ido-Sprüchwörtersammlung herausgebe? Pro ke me volas montrar, weil ich zeigen will, ke anke la Ido-linguo esas bel-sonanta, daß auch die Ido-Sprache wohlklingend ist, e ke anke versi Idal posiblesas, und daß auch Ido-Verse möglich sind. Ma me anke opinionas, aber ich glaube auch, ke ica proverbaro esas bona lektolibreto por Ido-lernanti, daß diese Sprüchwörtersammlung ein gutes Lesebüchlein für Lernende ist. Nam la senco di omna proverbo esas facile komprenebla, denn der Sinn jedes Sprüchwortes ist leicht verständlich, ed on merkas per to la vorti plu facile ek la kunteksto, und man merkt sich dadurch die Wörter leichter aus dem *Zusammenhang*. Anke la justeso dil vorti divenas plu granda en la memoro, auch die Richtigkeit der Wörter wird im Gedächtnis größer, se ol esas fixigita per la verso, wenn sie durch den Vers befestigt ist.

Me esis iniciata ad ica mea proverbaro da la Esperanto-proverbaro da Zamenhof, ich ward zu dieser meiner Sprüchwörtersammlung durch die Esperanto-Sprüchwörtersammlung von Zamenhof angeregt, ma me ne imitis la multa linguala arbitralaji, aber ich habe die vielen sprachlichen Willkürlichkeiten nicht nachgeahmt, quin on trovas en Espo da Zamenhof, die man im Zamenhofschen Espo findet. Me ne arogas sempre trovir la maxim bel e bona formo, ich nehme nicht in Anspruch, immer die schönste und beste Form gefunden zu haben. Qua povas sendar a me plu bel e bona formi o bona e bela altra proverbi, wer mir schönere und bessere Formen oder gute und schöne andere Sprüchwörter senden kann, facez to, der tue dies! Me esos gratitudoza a lu, ich werde ihm dankbar sein, e egardos ol en duesma edituro, und sie in einer zweiten Ausgabe berücksichtigen.

H. P e u s, Dessau, Am Tivoli 4.

Qua volas lernar Ido, wer Ido lernar will, komprez a su gramatiko, kaufe sich eine Gramatik, lektez en ol sempre nur kelka lecioni, lese in ihr immer nur einige Lektionen, komprez pluse vortolibro, kaufe ferner ein Wörterbuch, e lektez e skribez quik Ido, und lese und schreibe sofort Ido. Kande la milito esos pasinta, wenn der Krieg vorüber ist, la internaciona vivo divenos tre vivaca, wird das internationale Leben sehr lebhaft werden, e por to internaciona neutra helpolinguo esos absolute necesa, und dafür wird eine internationale neutrale Hilfssprache unbedingt notwendig sein.

Grammatik und Wörterbuch vom Verfasser
für 3 Mark beziehbar.

AVERTO LEKTENDA: Ca libro rieditesas kom pdf-formo inter-rete (www.publikaji.tk) pro la afableso e kunlaboro da la Franca Idisto sioro Jean Martignon. Nulakaze la libro rieditesas por profito ekonomiala, ma simple por mostrar publike ca lektinda verko Idala, olqua ne esus acesebla altramaniere por la lekteri. La libro-kopioyuri ya apartenas al legala proprietanto.

Originala edito:

IDO proverbaro, Ido-Verlag H. Peus, Dessau 1918.

Yena edito:

IDO proverbaro, Editerio Krayono, Ponferrada 2004.

Fernando Tejón / Editerio Krayono
Los claveles nº 6, E-24400 Ponferrada, Hispania.
krayono@yahoo.es www.publikaji.tk
<http://es.geocities.com/krayono>

IDO - SOCIETO HISPANA

Los claveles nº 6, E-24400 Ponferrada, Hispania.
idosocietohispana@yahoogroups.com

Tale esas, tale restas.

Domajo igas sajo.

Plu bona ulo kam nulo.

Sen laboro nula oro.

Qua bona esas, anke arnesas.

Quale on volas, tale on povas.

Prefere rnortar kam sklavesar.

Nefid eleso ne havas suceso.

Qui amoretas, intervexetas.

Saja hundo pos la vundo.

Helpas krako kontre atako.

Bone mastikita duime digestita.

Quale la fripono, tale la bastono.

Eminente debanto mala paganto.

Omna merito donas kredito.

Homo fidas, fortuna decidas.

A la papero ne mankas tolero.

Ankore pasero en la aero.

Plu bona flexar kam ruptar.

Kontre doloro helpas humoro.

Tempo havas valoro quale la oro.

Ad omna bandito segun sua merito.

Nula ofico sen benefico.

La homo projetas, Deo disponas.

Ube profito, ibe anke merito.

Hominala ploro sen ula valoro.

hominala lango buchas sen sango.

Quale la ago, tale la pago.

Nula komenco ante bona pripenso.

Omnu tale manjas, quale lu aranjas.

Efikiva laboro laboro per oro.

Qua havas nulo, ta esas nulo.

Mankas klapo en lua kapo.

Ne omna papereto esas banko-bilieto.

L'unesma atesto esas la vesto.

Duktas laboro ad honoro ed oro.

Aquo e pano suficas al sano.

Fortuna e glaso, facila frakaso.

Neexpektite venas ofte subite.

Valoro di objekto klara pos defekto.

Vizajo di Katono, ma vere fripono.

Stomako hungroza ne oreloza.

A ta omni cedas, qua oron posedas.

Qua havas oro havas anke honoro.

Ne venas la rato spontane al kato.

Vivez, progrez, lernar vu ne cesez!

Qua flatas omnu plezas a nulu.

Ajornita ne esas perdita.

Al hundo bastono, al homo leciono.

Urson al mielo on ne tiras per orelo.

Ros tita kolombeto ne flugas al boketo.

Omna enterigiti esas plena de meriti.

Omna sezono havas sua bono.

Gasto sen avizo agreabla surprizo.

Gasto en neapta horo stono esas sur pektoro.

Ni vidas la ridanti, ma rare la ploranti.

Por omna ago venas tempo di pago.

La libero iras, ad ube lu deziras.

Marchas omna kruro segun sua plezuro.

Plu bon poke ganar kam multe perdar.

Tablon ne tuko ornas, ma kuko.

Jemez e plorez, ma sempre laborez!

Vivez mizere, ma vivez libere!

Mastro envoya, servisti enjoya!

Infantal inklino restas til la fino.

Quon me ne savas, men ne emocigas.

Fiancitino kapricoza divenas desfacile spoza.

Qua selektas sen fino, mariajas porkino.

Ploranton ni evitas, ridanton ni imitas.

Ni prizas la saneso falint' en maladeso.

Quale ganita, tale perdita.

Ne fatigas kuro la volanta kruro.

Defekton di naturo ne kovras veluro.

Plu bon unfoye vidar kam dekfoye audar.

Qua ne volas audar, ta mustas sentar.

Falas mielo ne del cielo.

Esas okulo dil kordio spegulo.

Venas chagreno sen granda peno.

Preferez skribar a tro multe lektar!

A kuko e kaso venas joye amaso.

Unu kornin tenas, altru lakton prenas.

Facilesas obliviar, quo ad on ne esas kar.

Se du su amoras, li ridas e ploras.

Plu bona agar kam parolachar.

Dolca plezuri nur en mea muri.

En despropra vazo ne shovez la nazo!

Bone ita sidas, a qua la fato ridas.

Facilesas kritikar, desfacil
plubonigar.

Mizero facas vizito vartante nula
invito.

Ne lo bela amesas, lo amata
belesas.

Qua amore deliras mem monstron
admiras.

Ne nur vera vorti en omna raporti.

Ne fidez parolo sen propra
kontrolo!

Maxim bone ridas qua kom lasta
ridas.

Omna persono havas propra
bezono.

Fortuno superbigas, desfortuno
sajigas.

Plu bona savar kam nur kredar.

Restez talioro che tua laboro!

Sorgez por tu e nulo plu!

Sen mentioza rekomendo apene
iras ula vendo.

Ne postulat protesto ofte esas
kulpo-testo.

Qua ne kriminas, ta anke ne
timas.

En sua propra domo on esas
granda homo.

Komenco di flato finas ofte per
bato.

Tempo venos, sucion prenos.

Nur asidueso havas suceso.

Extere ornita, interne sordida.

Plu bona vertuo sen oro kam oro
sen honoro.

Ne judikez pri afero segun olua
extero!

A plendo e ploro ne cedas doloro.

Granda parolisto rare bon agisto.

Ne omno oresas quo brilas.

Hastez lente, agez paciente!

Yun infanti laborigas ed adulti
dolorigas.

Kom infanto furtas ovo, qua kom
viro furtas bovo.

Mutono donas sua lano, por ke la
rnastro havez pano.

Qua natar volas lernar, mustas
aquon enirar.

Povreso ne esas krimino, ma
duktas a desestimo.

Quon la kordio portas, ton la vizajo
raportas.

Qua multe profitas, ne perdin
evitas.

Venas rido pos minaco, e pacesko
pos despaco.

La maron on admiras, se al maro
on ne iras.

Qua troe amas la lito, ta ne
aquiras profito.

I D O p r o v e r b a r o

Lu flugas de floro a floro, ed igas a multi doloro.

Ne judikez dio kom bone pasinta, ante ke vespero esos veninta.

Oro perdita: nulo perdita, honoro perdita: omno perdita.

Mentiez quale vu volas, ma memorez, quon vu parolas.

Plu bon amiko intima, kam parento desproxima.

Sempre on esez en propra afero nepartisal e liber judikero!

Maxim danjeroza homo, esas maligna homino en domo.

Mem en dometo maxim mikra, amoro-paro felicesas.

Kad versi Idal posiblesas? A ta, yes, qua poetasas.

Savo esas povo.

La semblo trompas.

Gratuita la morto.

Fidez, videz, a qua!

Saja nur poki.

Pos pluvo sunbrilo.

Poko kun amo.

Poke ed ofte.

Homo por homo deo.

Herbacho ne perisas.

Tempo esas pekunio.

Qua vivos vidos.

Povo preiras yuro.

Vesto homon reprezentas.

Me venis, vidis, vinkis.

Havez voyamo!

Lo facebla facesas.

Qua tacas konsentas.

Esas homala erorar.

Manuo lavas manuo.

Volfo ne manjas volfo.

Hungro dolorigas.

Fianco ne ja mariajo.

Plezas nulu ad omnu.

Prunto forpulsas amiko.

Nun mea Latina finas.

Nulu esas sen defekti.

Predikez ne a surdi!

Viro segun-kloka.

Povo esas yuro.

Altra tempi, altra mori.

Mea domo, mea kastelo.

Utiluzez la tempo!

Qua ne riskas ne ganas.

Mala vetero ne duras eterne.

Nulo sen celat mizero.

I D O p r o v e r b a r o

Pos la fasto venas festo.

Neutila vivo esas frua morto.

Irga kriple en omna familio.

Hungro maxim bon koquisto.

Omna kapo altre opinionas.

Nur ica vivon ni konocas.

Unfoye la mayo dil vivo florifas.

A la felico nula kloko sonas.

Omnu havas sua propra gusto.

Stomako ne esas spegulo.

Qua multe babilas poke pensas.

Inter la blindi la strabo esas rejo.

Lu okupas su pri omna
bagatelacho.

La absento sempre nejustesas.

Sempre gutifado igas petro kava.

Omna paseri pri to ja babiladas.

Al felico mem hanulo donas ovi.

Qua su exkuzas akuzas su.

Okazono igas furtisti.

Qua longe dormas kurte vivas.

En aquo desklara on peskas facile.

Uzata klefo sempre brilas.

Aportas ora klefo omna pordi.

Putrado di fisho komencas del
kapo.

Desfortuno ne vartas invito.

Korvo ne pikas okulo a korvo.

Ne chalez qua ipse forkuras.

Ne ja esas pruvo ul suspekto.

Pro mult arbori lu ne vidas la
foresto.

Li vivas quale hundo e kato.

Foli ed infanti parolas lo vera.

Hundi aboyant ne mordas.

Bona stomako digestas omno.

Saja homo predispozas.

Omno iras ad una stomako.

Qua potentia esas havas yuro.

Ommu esas a su la proximego.

Granda fishi manjas le mikra.

Qua havas la povo, ta uzas ol.

Multa poko facas multo.

Exercado igas maestro.

Ne fidez la orelo, fidez la okulo!

Mem la stulton expenienco docas.

Balavez omnu avan sua pordo!

Ne omno griza esas volfo.

Propra gibon nulu vidas.

Premio nur al diligento!
Sempre lente adavane!

Nula premio sen sudoro!

I D O p r o v e r b a r o

Quo ne esas povas divenar.

Kapuco ne igas monako.

Ne por porki esas perli.

La kato duras kaptar musii.

Kontre deo-volo nulo helpas.

Mentii havas kurta gambi.

Ne esas disputenda pri la gusti.

Honesta viro laste pensas a su ipsa.

Lu renkontris la nejusta viro.

Vane on aspiras favoro che omni.

Nepropra doloro ne vundas la kordio.

Amo igas blinda, odio blindega.

Omnu havas defekti pro sua vertui.

Pomo ne falas fore del trunko.

Disputi facile duktas a despaco.

Beleson taxas ne l' okulo, ma la kordio.

A la drashanta boyo on ne klozez la boko!

Mentio e furto esas du frati.

Lu tale mentias, ke la muri krakas.

Poko a poko fine facas multo.

Multo multe helpas, poko poko helpas.

Nur qua esis korporalo pose divenas generalo.

Bravo kontre musho, ma musho kontre bravo.

Quon homino savas, omna homi savas.

Brulita infanto hororas fairo.

For del okulo, for del kordio.

Quon yari ne donis minuto ofte adportas.

Ne panon me esperis, subite kuko venis.

Komuna desfortuno min multe presas.

Ne de omnaspeca ligno violino fabrikesas.

Desfortuno rare sola venas.

En kompaneso mem la morto facileskas.

Ne omna brilanto esas diamanto.

Vakua spiko maxim alte su tenas.

Unfoye furtinto restas furtisto.

Ube juron vi audas, malhomon suspektez!

Fornikistini yuna pregachistini olda.

Omnu mezuras altri segun sua mezuro.

Esinta amiko danjeroza enemiko.

Antee reflektez, e pose komencez!

Kreas religion la homo, ne la homon la religio.

Quale tu a me, tale me a tu.

Qua volas batar, ta trovas bastono.

Furtisti ne kredas, ke honesti existas.

Quale la lito, tale la dormo.

Omnun nur pregez, ma tun tu imperez!

Omnu por su, Deo por ni omni.

Quale la semo, tale la rekolto.

Qua ipsa esas povra raptiston ne pavoras.

Se du facas lo sama lo ne esas lo sama.

Plufelicigas donar kam prenar.

Vorti ne plenigas sako.

Richeso donas granda parentaro.

Por matro led infanto ne existas.

Qua questionas, ne eroras.

Vakua barelo maxim laute sonas.

Honesteso maxim longe utilesas.

Vivez omno quon ni amas!

L'una esas diablo kontre la altra.

Nek joyo nek trauro duras eterne.

Lavez heme sordida linjaro.

Anke por ni la suno lumeskos.

Griza barbo ne atestas sajo.

Qua bone oleizas bone vehas.

Omna foxo laudas sua kaudo.

Forjez la fero, dum ol esas varma.

Qua ne demandas, ne recevas.

Al kurajozo fortune ne mankas.

Qua volfo naskis, foxo ne divenas.

Vartez, nam balde anke tu ya repozos.

Omnu forjas sua propra fato.

Mentio trovas sempre ul kredanti.

Ek posho di altru on pagas facile.

Barbo grandega ma kapo kavega.

Ne piktez la diablo sur la muro!

Per la frukti ni konocas la arbori.

Kontrevola neceseso esas harda lego.

Supresez malediko e facez bon mieno!

De foxi sempre foxi naskas.

Sua faton nulu povas evitar.

Quo esas necesa, ton facez kun-ame!

Urso grondas, ma mustas dansar.

Al volante neyustajo ne facesas.

Qua la pedon levis, mustas pazeskar.

Qua koquas, ne forirez del fairo.

Mentii e nivo-baloneti kurante
sempre plugrandeskas.

Batez mal homo, lu flatos tu, kisez
lu, lu batos tu.

La vivo ne esas lo maxim bona, ma
lo maxim mala esas la kulpo.

De quo la kordio esas plena, de to
la boko superfluas.

La maxim stulta rurano havas la
maxim grosa terpomi.

Furtistin mikra on igas pendar, ma
len granda on lasas fugar.

Ante ke on savas, quo esas la vivo,
la vivo ja esas preske pasinta.

En okulo despropra on vidas mem
splito, ma trabon ne en nia propra.

Sur la tekto oldego sidas, qua
helpar su tote ne savas.

La homa bestiacho bezonas ulu
qua domptas lu.

Manuedo de povo esas plu bona
kam granda sakedo de yuro.

Surda spozulo e blinda spozino,
facas bona mariajo.

Se tu igas tu mutono, marijos tun
la volfi.

Dil spozino afabla vizajo por la
spozul' delicoza manjajo.

Das Wesentliche der Ido-Grammatik.

1. Man spricht Ido, wie man es buchstabenmäßig schreibt, jeden Buchstaben immer in derselben ein für alle Mal vorgeschriebenen Weise. Doppelkonsonanten und Dehnungs-e und -h gibt es nicht. Man schreibt rein lautgemäß. Also haro Haar, biro Bier, grupo Gruppe, volar wollen, lasar lassen, borar bohren.

2. Das Ido-Alphabet hat die 5 Vokale a e i o u, also nicht ä ö ü, und 23 Konsonanten, von denen 9 eine vom Deutschen abweichende Aussprache haben. Man spricht c immer wie das deutsche z; s immer scharf; z wie das weiche s; y wie j; j wie das französische j; v wie w; w wie das englische w; sh wie sch; ch wie tsch.

3. Man betont im Ido die vorletzte Silbe. Die Vokale i und u in mehr als zweisilbigen Wörtern gelten nur als keine Silbe bildende Halbvokale. Darum betont man familio. In der Nennform des Zeitworts liegt der Ton wie im Spanischen auf der letzten Silbe: facar machen.

4. Die Wortstämme der Weltsprache stammen aus den natürlichen Sprachen, sind also bekannt.

5. Die Wortarten kennzeichnet die Wort-Endung:

- o bedeutet das Hauptwort in der Einzahl.
- i bedeutet die Mehrzahl des Hauptwortes.
- a bedeutet das unveränderliche Adjektiv.
- e bedeutet das abgeleitete Umstandswort.
- ar bedeutet das Zeitwort in der Nennform.

6. Das bestimmte Geschlechtswort heißt für alle drei Geschlechter in Einzahl und Mehrzahl la. Der unbestimmte Artikel bleibt unübersetzt.

7. Das Eigenschaftswort bleibt auch neben einem Hauptwort in der Mehrzahl unverändert.

8. Die Präpositionen (Vorwörter) werden immer mit dem nominativ verbunden.

9. Zum Deklinieren benutzt man für den 2. Fall (Genetiv) die Präposition di und für den 3. fall (Dativ) die Präposition ad. Der 4. Fall (Akkusativ) wird nur dann durch ein angehängtes n gekennzeichnet, wenn er dem Subjekt vorangeht: la homon me vidis den Menschen sah ich.

10. Bei der Konjugation bleiben die Zeitwortformen für die verschiedenen Personen und für Einzahl und Mehrzahl unverändert. Gegenwart, Vergangenheit, Zukunft und Bedingungsform werden durch die Vokale a i o u ausgedrückt und ihre Aussageformen durch ein angehängtes s, also beide zusammen durch die Endsilben as is os und us.

11. Die persönlichen Fürwörter sind: me tu lu ni vi li, die besitzanzeigenden erhält man durch ein angehängtes a: mea tua lua nia via lia. In der dritten Person kann man die drei Geschlechter durch die Formen ilu elu olu und ili eli oli unterscheiden. In der Einzahl sind auch die Abkürzungen il el ol erlaubt. Das rückbezügliche sich heißt su, besitzanzeigend sua.

12. Die Wortbildung folgt den Gesetzen strengster Regelmäßigkeit. Es gibt keine Ausnahmen.

Ido-Verlag H. Peus, Dessau

beschafft jedwede Ido-Literatur. Man bestelle nach dem untenstehenden Verzeichnis:

Grammatik von A. Noetzli, Zürich.....	2 Mk.
Grammatik von Schulinspektor Dr. Schrag-Bern.....	2 Mk.
Kurzer Abriß der Welthilfssprache Ido von H. Peus....	15 Pf.
Kleines Wörterbuch Ido-Deutsch.....	10 Pf.

Zweisprachige Bibliothek

in deutscher Sprache und in Weltsprache
herausgegeben von H. Peus, Dessau

1. Einföhrung in die Weltsprache Ido.....	15 Pf.
2. Konfession und Kirche.....	15 Pf.
3. Esperanto oder Ido? Kritischer Vergleich.....	10 Pf.
4. An die schulentlassene Jugend, Vortrag.....	20 Pf.
5. Zwangssparen und genossenschaftl. Gartenstadt....	40 Pf.
6. Das Kapital der organisierten Verbraucher.....	20 Pf.
7. Kämpfen und doch glücklich sein, Vortrag.....	25 Pf.
8. Der gute Mensch.....	25 Pf.
9. Lose Blätter (Nr. 1 - 4).....	40 Pf.
10. Mensch und Sonne, Vortrag.....	10 Pf.
11. Die Macht der Lüge in der presse.....	40 Pf.
12. Nützliche Wahrheit (Lose Blätter 5 - 8).....	40 Pf.
13. Lehrbriefe (1 - 4).....	40 Pf.
14. Ido Lehrbriefe (5 - 8).....	40 Pf.
15. Elementar-Wörterbuch Ido Deutsch.....	75 Pf.
16. Ido - proverbaro.....	40 Pf.
17. Ein Warnungsrufan Europa.....	40 Pf.

Internacionisto,

in deutscher Sprache und in Ido, pro Exemplar.....25 Pf.

Lose Blätter,

Aufsätze in Deutsch und in Ido, pro Exemplar.....25 Pf.

Lehrbriefe,

in satzweiser Zweisprachigkeit.....10 Pf.